

KIKÉPZÉS – FELKÉSZÍTÉS

KÉPEZZÜNK SZOLGÁLATVEZETŐKET

*Gajdács János*¹

A Katonai Logisztika 93/4. számában a **katonai élet ma egy kissé mellőzött területéről, az alegység-szolgálatvezetők képzéséről** jelentette meg, egy a kérdéskört alaposan feldolgozó cikket. A képzés múltjának és jelenének taglalása mellett a szerző felvázolt, egy az általa helyesnek és hatékonynak tartott változatot is. Tekintve, hogy a szolgálatvezető képzéssel magam is foglalkozom, úgy gondolom, talán nem haszontalan, ha e kérdésben egy másik oktató is elmondja véleményét.

Bevezetőként meg kell jegyezmem, hogy az említett cikk szerzőjének nagyon sok megállapításával egyetértek s úgy gondolom kevés az olyan század vagy ütegparancsnok aki vitatná azt a megállapítást, hogy jól képzett és jól felkészült alegység-szolgálatvezető nélkül az alegység szervezett és napirenszerű életének az alapvető rendje kérdőjeleződik meg. Sőt, úgy gondolom, hogy a minden tekintetben jól felkészített szolgálatvezető munkájának eredményessége esetén az alegység és a katonai szervezet gazdaságos működését is nagyban segíti, hiszen a honvédségi károkozás nem kis része éppen az alegységeknél következik be.

Mielőtt mélyebben belemerülnénk a szolgálatvezető képzéssel kapcsolatos vizsgálódásaim ismertetésébe, néhány szóban vázolom a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán folyó képzés menetét.

A főiskolán folyó szolgálatvezető-képzés alapja az előjáró által meghatározott képzési program, amelynek előírásai szerint a fegyvernemi tiszthelyetteseket 40 órás, alapvetően a 3. és 4. félévben tartott -szolgálatvezetői ismeretek - tantárgy keretén belül kell felkészíteni a szakasz-(raj-) parancsnoki beosztással együttjáró alegységgazdálkodási feladatok ellátására. Természetesen ettől a 40 órás képzéstől ők még nem lesznek

---

1 Gajdács János százados, MH Kossuth Lajos Katonai Főiskola, főiskolai adjunktus

alkalmasak a szolgálatvezetői beosztás ellátására, azonban olyan alapvető ismeretekkel rendelkeznek, amely az első beosztás ellátáshoz szükségesek. A tananyag 50 - 50 %-ban tartalmaz elméleti és gyakorlati foglalkozásokat, a következő témakörökben:

- az alegység szolgálati személyeinek kötelmei és feladatai, kiemelten kezelve a napirend szervezésének és irányításának, a katonák ellátásának és a technikai eszközök kiszolgáltatásának kérdéseit,
- az alegységgazdálkodás alapfogalmai,
- az alegységek békeellátásának rendszere, elsősorban a hadtápszolgálat gazdálkodási körébe tartozó anyagokkal és eszközökkel,
- az alegységek HKSZ-M anyagainak és készleteinek rendeltetése és kezelésük szabályai,
- az alegység-szolgálatvezetők feladatai a katonák ellátásában, a technikai eszközök kiszolgáltatásában, az állományváltás és a gyakorlatok során, valamint a honvédségi tulajdon védelmében,
- az alegységek ellátása a magasabb készenlét elrendelése esetén és mozgósításkor, valamint a harctevékenység megvívása során.

Természetesen az egyes tárgykörökhöz esetenként, több más téma is kapcsolódik, mint például az anyagok átvételének előírásai, az alegység és a személyhezkötés okmányai, stb.

Az ismeretek elsajátításának mérése a kibocsátó vizsgán, az általános katonai ismereteken belül egy-egy elméleti és gyakorlati kérdéssel történik.

A képzés nagyobb területe a fegyvernemi alapokon nyugvó 300 órás szolgálatvezető képzés. Ennek során a lövész és harcokszó hallgatók részére a 4. félévben kezdődik meg a szolgálatvezetői ismeretek oktatása. (A tüzér tiszthelyettes hallgatók a 3. és 4. félévben egyenlően elosztva kezdik meg az ilyen irányú ismeretek elsajátítását.) A 300 órás szolgálatvezetői ismeretek esetében az elméleti órák és a gyakorlati foglalkozások aránya 33-66 %. Ez utóbbi egy része a csapatgyakorlatokon kerül végrehajtásra.

Természetesen kifejezetten szolgálatvezetői beosztásra történő felkészítés tantárgyprogramja nem csak óraszámában bővebb az előzőekben felvázoltnál, hanem tartalmában is átfogóbb. Ezen túlmenően kiegészült a szolgálatvezetői beosztás ellátásához nélkülözhetetlen *egyéb témakörökkel is, mint:*

- alegység raktározási ismeretek, anyagok, eszközök javításba adásának és karbantartásának szabályai,
- közúti és vasúti szállítási ismeretek,
- a beosztás átvételének előírásai,
- az alegység okmányai és vezetésük szabályai,
- a honvédségi tulajdon védelmének szabályai.

A tananyag számonkérése a 4. félév végén **önálló vizsga** keretén belül történik, ahol is mind elméleti ismereteikről, mind pedig gyakorlati tudásukról számot kell adni a hallgatóknak.

Ezek után lássuk a téma másik részét. Vajon megoldás-e az, hogy abba a beosztásba, amely a század (üteg) életében az egyik legfontosabb beosztás (megkockáztatom kijelenteni, hogy legfontosabb tiszthelyettesi beosztás), tűzoltó munkával kiképzett sor- és szerződéses katonákat, az alapvetően nem erre a feladatkörre felkészített fegyvernemi tiszthelyetteseket helyezünk, vagy pedig marad az alegységparancsnok előtt a másik lehetőség (amely így is bekövetkezhet), *"magad uram ha szolgálád nincs"* alapon mindent maga végez, ezzel is növelve saját leterheltségét.

A szolgálatvezetők hiánya véleményem szerint annak a ténynek a következménye, hogy egy igen szerteágazó feladatkörrel és nem csekély anyagi felelősséggel terhelt beosztáshoz nem a megfelelő anyagi és erkölcsi elismerést párosítjuk. Ugyanis, ha összevetem, hogy a szolgálatvezetői beosztás többnyire a 6-os illetménykategóriába van sorolva, ugyanakkor a tiszthelyettes szakaszparancsnoké 8-as, gondolom érthetővé válik, miért nem vonzó a szolgálatvezetői szak például a Kossuthon. (Az esetleges félreértések végett nem a szakaszparancsnoki munka jelentőségét akarom lebecsülni!) Továbbgondolva az előzőeket, úgy gondolom az is jelentős hátrány a szolgálatvezetői beosztásba helyezett fiatal tiszthelyettesek esetében, hogy a konkrétan mérhető anyagi felelősség mellett nemcsak a szakmai biztonság megszerzésének nehézségeivel kell megküzdeniük, hanem ezzel párhuzamosan jelentkezik a saját parancs-

noki presztízs megteremtésének nehézsége mind az alárendelt katonák, mind pedig az előljárók szemében. S ekkor még nem említettem a helyismeret hiányát, mivel talán ez a legkönnyebben megoldható probléma. Összességében úgy ítélem meg, hogy a szolgálatvezetői beosztások feltöltetlenségét ezek az okok együttesen okozzák, ezért véleményem szerint a megoldást is ezen a területen kell keresni.

Nem érzem feladatommak az "ötletgyártást", de lehetséges megoldásként esetleg **számításba vehető a következő változat**. Az oktatásban szakítani célszerű a tökéletességre való törekvéssel, vagyis megfelelő személyügyi munkával talán elérhető lenne, hogy a szolgálatvezetői szakon végzett tiszthelyettes valóban abba a beosztásba kerüljön s ez esetben feleslegesnek tartom a töltelékismereteket, mint pl. segélyhely parancsnoki stb. Az így felszabaduló órák terhére a hallgatók minél nagyobb óraszámban vegyenek részt csapatgyakorlaton s nemcsak a tervezett beosztásuknak megfelelő csapatnál, hanem más, de mindenképpen a fegyvernemüknek megfelelő katonai szervezetenél is, ahol elsősorban jól felöltött alegységeknél és jól képzett szolgálatvezetők mellett sajátítanak el a gyakorlati ismereteket. Ez igazából nem jelent túl nagy változást a jelenlegi rendszerhez képest, de talán elősegítené a pályakezdés nehézségein való átjutást.

A másik javaslat alapja szintén a fegyvernemi képzés, mivel úgy gondolom mindenki találkozott már a szolgálatvezetők között "*öreg rókákkal*" talán ez a megoldás is szóba jöhet. A szakaszparancsnoki beosztást több éve betöltő és arra alkalmas fegyvernemi tiszthelyettesek 6-8 hónapos időtartamú tanfolyamon sajátítsák el a szolgálatvezetői ismereteket és ezután kerüljenek ebbe a beosztásba. Ehhez azonban érdekeltté kell tenni őket, ezért célszerű *a következő feltételeket biztosítani*:

- a szolgálatvezetői beosztás anyagilag legalább azonos beosztás legyen a tiszthelyettes szakaszparancsnokéval (tehát legalább 8-as), és erkölcsileg is előrelépést jelentsen pl. zászlósi rendfokozat elérésének lehetősége. (Ehhez kell a közel féléves tanfolyam),
- a másik feltétel, hogy erre a tanfolyamra csak az érintettel történnő személyi beszélgetést követően, közös megegyezés után iskolázzák be a jelöltet. (Ennek során kell tisztázni a jogokat, kötelességeket, valamint pontosan megnevezni az alegységet, ahol a jelölt az új beosztást betölti).

Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy más megoldások is számításhoz jöhetnek (ennél jobbak is), de talán érdemes lenne megvizsgálni ott, ahol adott a lehetőség, hogy *a szolgálatvezetők bevételeinek milyen esélyei vannak a pályakezdő, vagy a parancsnoki készségekkel már rendelkező tiszthelyettesek esetében*. Ez esetben nemcsak a pályánmaradásra gondolok, hanem egyéb mérhető adatokra is, pl. a káresemények alakulása, az alárendelt ellátottságának színvonala stb. Tudomásom szerint ilyen vizsgálat nem készült, de talán nem lenne haszontalan elkészíteni annak érdekében, hogy hathatósan megoldható legyen ez a tartós probléma. Ugyanis ez nemcsak az ő problémájuk. A tisztképzés keretében egyre kevésbé fér bele az ilyen jellegű feladatokra történő felkészítés (a fegyvernemi tisztképzés során a négy év alatt 24 órában ismerkednek a tisztjelöltek az aleggységgazdálkodás feladataival), tehát a leendő tiszteket csak úgy lehet tehermentesíteni az ún. "gatyaugyektől", amelyre ők még kevésbé vannak felkészítve, ha a szolgálatvezetői feladatok ellátását megbízhatóan megoldottuk.

A továbbiakban **két kérdéshez** szeretnék még röviden hozzászólni. Az egyik a tiszthelyettes képzés helyének kiválasztása. Véleményem szerint a konkrét hely kiválasztása annyiban fontos, hogy a jövőben tartósan egy helyben szolgálja a képzést. Az ugyanis, hogy 3-4 évente új helyre költözik a bázis, egyaránt hátráltatja az oktatást, az éppen akkor tanulmányait folytató hallgatók tanulmányi előmenetelét és kedvezőtlen az oktatói állomány összetételére, munkájára is.

A másik kérdés az eltérő végzettségű hallgatók oktatása. Elismerem, hogy az oktatásban napi 6 óra foglalkozás (főleg elméleti) megtartása jelentős leterheltséget okoz. Azt azonban kevésbé tudom elfogadni, hogy aki a főiskolai hallgatóknak tart foglalkozásokat, annak nehézséget okozna a tiszthelyettes hallgatók oktatása, vagy kevésbé hatékonyan tudná őket oktatni a szakmai ismeretekre. Úgy gondolom, hogy az oktatóknak a megalapozott elméleti ismeretek mellett megfelelő gyakorlati jártassággal is rendelkezni kell szakmai ismereteit illetően. Más kérdés, hogy sokoldalúbbá és hatékonyabbá tenné az oktatást, ha egy-egy tárgykör oktatása során az ellátási terület egy gyakorlati művelője (pl. szolgálatiág főnök) is lehetőséget kapna a hallgatók előtt kifejteni gyakorlati tapasztalatait, észrevételeit pl. a szolgálatvezetők feladataival kapcsolatban. (Amennyiben Bajzák őrnagy úr a problémát a hadtáptisztképzés és a szolgálatvezetői képzés kapcsolatában vetette fel, nos ahhoz tapasztalat híján nem szólhatok hozzá).

Végezetül szeretném kihangsúlyozni, a probléma valós és sürgős megoldásra vár. Igazán megnyugtató megoldást azonban csak akkor találhatunk, ha minden számbajöhető megoldást figyelembe veszünk és azok közül választjuk ki a leoptimálisabb megoldást. Írásomban csak egy lehetséges variációt vázoltam fel, amely azonban talán arra ösztönöz másokat, akiket a probléma közelebbről érint, hogy tollat fogjanak és megosszák velünk gondolataikat.